

ZUBERERA

Montse Marin eta Amaia Osa
3A

EREMUA

Zuberera ipar-ekialdeko euskalkia da, Zuberoa ia guztian eta administrazioz Bearnokoa den Eskiulan mintzatzen dena.

FONOLOGIA

-**U** → **Ü** egiteko joera, baina **ez kasu guztietan**. Adib. ezagun → ezágün, negu → negü. Baina, urdin, urte, ikhusi.

-**O** → **u** egiteko joera (iparraldeko ezaugarria, baina Zuberoan nabarmenagoa). Adib. nola → núla

-**Au**- diptongoa → **-ai** bihurtzeko joera. Adib. Gauza → gáiza

-Berezia da **j** ren ahoskera (frantsesekoaren parekoa). Adib. Jakin → dxakin.

FONOLOGIA

-**Hasperena** egin (r, l, p, t, k). Adibidez:
aipatu → aiphátu

-**Azentu indartsua**, batez ere **azkenengo silaban**. Adib. bezalako → bezaláko.

-Bokal arteko **dardarkariak** noizean behin **galdu**. Adib. etxera → etxea. Baina **Zuberoan erabat galdu**. Adib. (r) erori → eói. Gainera, **dardarkari azkarrak bakun** egiten dira: erran (esan) → éran

TESTUA

Charlemagna erregeak gerla eman zianean Espainiari, eta bere herrixkot ezarri Uhaitz handiala artinoko populiak oro, ützültzen zelarik bere erresumalat gerla irabazirik, ützi zian bere gerlari lagünen gibelaren begirazale Arrolan, bere iloba, beste zunbait «doce-pare» ki.

Ordükoz Charlemagna bere gerlari saldo handienarekin Arronkaleko lephoan igarana zen Frantzialat. Arrolan ere jiten da bere lagüneki eta gaizak ber lephoan jartzen dütü Uskaldünak, Otsoa deitzen zen gehien baten manhazpeneana. Uskaldünak haidürü ziren etsaiari bühürtzeko. Arroka phezak eta harriak gaina igorten deitze Arrolani eta haren laguner, euri erauntsia bezala. Horik ere bühürtzen dira, eta egin ahala egiten die lepho hartan igaran beharrez, bena auherretan. Gizun saldoa, saldon gainti bethi aitzineala jiten zaie.

MORFOLOGIA

-Artikulua gutxiago erabiltzen da Zuberoan. ‘gue aítá záhar da’ (‘gure aita zahar da’)

-NORI plurala: “-er”. ‘laguner’ (‘lagunei’)

Izen bereziak eta arruntak bereizten dira NONDIK eta NORA

	Nondik	Nora
Izen bereziak	-RIK: ‘Máulerik jin da’ (‘Mauletik etorri da’)	-RA: ‘Máulera jun da’ (‘Maulera joan da’)
Izen arruntak	-TIK: ‘mendítik jin da’ (‘menditik etorri da?’)	-(A)LAT: ‘mendi(a)lat jun da’ (‘mendirra joan da’)

MORFOLOGIA

Gaskoiaren eragina:

-‘arra’- aurrizkia erabiltzen da beste euskalkietan
“berriz” adierazteko: ‘arra-égin’ (‘berriz egin),
‘arrahártü’ (‘berriz hartu’)

-‘-sa’ atzizki femeninoa: ‘alhargüntsa’ (‘andre
alarguna’)

-‘-ót/-xkót’ atzizki txikigarriek indar handia dute
Zuberoan: plaxót’ (‘plazatxoa’), ‘herrixkót’ (‘herritxoa’)

ADITZA

NOR-NORI-NORK aditzak: -e- daukate

ZUBERERA	BATUA
‘deit’	‘dit’
‘deitaide’	‘didate’
‘deiót’	‘diot’
‘déiku’	‘digu’
‘deizüt’	‘dizut’
‘deiegü’	‘diegu’
‘deitzót’	‘dizkiot’

-NOR-NORI-NORK saileko adizkiak: Zitzaidan: zéitan, Zitzaion: zeión...

SINTAXIA

-Partizipioan “-rik” egitura zaharra gorde da Zuberoan; arrotzak dira “-ta” eta “-a”: ‘untsa bestitürik’ (‘ondo jantzita’), ‘entzünik nizün’ (‘entzuna nizun’)

-Denborazko perpausetan “baiko” egitura ere erabiltzen dute: ‘etxéa baiko...’ (‘etxera heldu bezain arin...’)

-Euskal Herri gehieneko ari izan-ekin batera érauntsi’ (>’iáuntsi’) erabiltzen da: ‘labuntzán iáuntsi dit eretrétala artíno’ (‘nekazaritzan aritu naiz erretiratu arte)

-Zuketa erabiltzen da: ‘ebili nüzü kharriketán’ (‘ibili naiz kaleetan’).

TESTUA

Charlemagna erregeak gerla arra eman zianean Espainiari, eta bere herrixkot ezarri Uhaitz handiala artinoko populiak oro, ützültzen zelarik bere erresumalat gerla irabazirik, ützi zian bere gerlari lagünen gibelaren begirazale Arrolan, bere iloba, beste zunbait «doce-pare» ki.

Ordükoz Charlemagna bere gerlari saldo handienarekin Arronkaleko lephoan igarana zen Frantzialat. Arrolan ere jiten da bere lagüneki eta gaizak ber lephoan jartzen dütü Uskaldünak, Otsoa deitzen zen gehien baten manhazpeneana. Uskaldünak haidürü ziren etsaiari bühürtzeko. Arroka phezak eta harriak gaina igorten deitze Arrolani eta haren laguner, euri erauntsia bezala. Horik ere bühürtzen dira, eta egin ahala egiten die lepho hartan igaran beharrez, bena auherretan . Uskaldün saldoa, saldon gainti bethi aitzineala jiten zaie.

AUDIOAK

EPERRA

Eperrak badituzu bere bi hegalak

Bai eta **bürün gainin** kokarda **ejer** bat

Zük ere balinbazünü gaztetarsün ejer bat

Neskatilen gogatzeko bilo holli pollit bat.

Amorosak behar **lüke** izan lotsa gabe

Gaiaz ebiltia ez üken herabe

Egünaz ebiltia desohore leike

Txoriak ere oro haier soz dirade.

Eia! atzamanen nianez lili **ejer** hori

Azkenian atzaman düt oi! bena tristeki

Lümarik ejerrena beitzaiio erori.

Mündian ez da **nihur** penarik gabe bizi

Nik ere badit aski hoitan segurki

Nik desiratzen nizün ezkuntzia zurekin

Bena ene aitak eztü **entzün** nahi hori.

Zure aitak zer lüke eni **erraiteko**

Ala enitzaio aski aren ofizioko

Ala **zü** soberaxe zitzaio enetako

Printzerik ez ahal da orai zuenganako.

ESKERRIKASKO ZUEN
HARRETAGATIK